

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU21

En särskild straffbestämmelse för uppmaning till självmord

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om att införa två nya brott i brottsbalken – uppmaning till självmord och oaktsam uppmaning till självmord. Förslaget innebär att det under vissa omständigheter blir straffbart att uppmana eller att på något annat liknande sätt påverka en person att ta sitt liv. Straffet för uppmaning till självmord föreslås vara fängelse i högst två år och för oaktsam uppmaning till självmord, böter eller fängelse i högst sex månader. Därutöver föreslås en ansvarsfrihetsregel för mindre allvarliga fall och att de två nya brotten ska ingå i uppräknningen av brott som kan utgöra olaga förföljelse.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 maj 2021.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår två motionsyrkanden.

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:74 En särskild straffbestämmelse för uppmaning till självmord.

Två yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden.....	5
En särskild straffbestämmelse för uppmaning till självmord.....	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	8
Propositionen	8
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	8
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

En särskild straffbestämmelse för uppmaning till självmord

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:74 och avslår motionerna 2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 45 och 2020/21:3294 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 25.

Stockholm den 25 februari 2021

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Johan Pehrson (L), Bo Broman (SD), Rasmus Ling (MP), Ingemar Kihlström (KD), Helena Vilhelmsson (C) och Emma Ahlström Köster (M).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2020/21:74 En särskild straffbestämmelse för uppmaning till självmord. I propositionen föreslår regeringen att det införs två nya brott i brottsbalken – uppmaning till självmord och oaktsam uppmaning till självmord. Förslaget innebär att det under vissa omständigheter blir straffbart att uppmana eller att på något annat liknande sätt påverka en person att ta sitt liv.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen. I ärendet behandlas två yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Det kan nämnas att riksdagen tidigare tillkännagett för regeringen att den skyndsamt bör återkomma med ett förslag om att kriminalisera att uppmana, instruera eller på annat sätt hjälpa någon att begå självmord (bet. 2019/20:JuU26, rskr. 2019/20:258).

Utskottets överväganden

En särskild straffbestämmelse för uppmaning till självmord

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken. Förslaget innebär att det under vissa omständigheter blir straffbart att uppmana eller att på något annat liknande sätt påverka en person att ta sitt liv.

Riksdagen avslår två motionsyrkanden med hänvisning till att de får anses vara i huvudsak tillgodosedda genom propositionen.

Propositionen

Behovet av en särskild straffbestämmelse

Det finns ingen befintlig straffbestämmelse som direkt tar sikte på att uppmana en annan person att begå självmord. Däremot finns det ett antal brott i brottsbalken som under vissa omständigheter skulle kunna aktualiseras i en sådan situation, t.ex. mord, dråp, vållande till annans död eller kroppsskada, olaga tvång eller ofredande.

Att uppmana eller att på något annat sätt påverka en annan person att begå självmord är enligt regeringens mening ett hänsynslöst beteende som kan leda till allvarliga konsekvenser. Mot den bakgrunden föreslår regeringen att det införs en särskild straffbestämmelse om detta. Regeringen bedömer att detta skulle leda till ett mer heltäckande och för handlingen välanpassat straffansvar, samt ge ett tydligt besked om att det inte kan accepteras att någon tar sig rätten att uppmana en annan människa att ta sitt liv. Regeringen konstaterar att ett särskilt straffansvar också har större förutsättningar att verka normerande och bidra till förebyggande av framför allt sådana uppmaningar som sker via internet där människor agerar mer ohämmat och många gånger utan insikt i vilka konsekvenser deras agerande kan få.

Utformningen av straffbestämmelsen

Regeringen föreslår att straffbestämmelsen ska placeras i 4 kap. brottsbalken och omfatta den som uppmanar eller på annat liknande sätt utövar psykisk påverkan mot någon att begå självmord om gärningen är ägnad att medföra en inte obetydlig fara för en sådan handling. Brottet ska benämnas uppmaning till självmord och straffet ska vara fängelse i högst två år.

Vidare föreslår regeringen att straffbestämmelsen även ska omfatta den som begår en sådan gärning och inte har uppsåt till men är oaktsam beträffande

de omständigheter som innebär att gärningen är ägnad att medföra en inte obetydlig fara för självmord. Detta brott ska benämnas oaktsam uppmaning till självmord och straffet ska vara böter eller fängelse i högst sex månader.

Straffrihet för mindre allvarliga fall

Enligt regeringen finns det situationer där straffansvar för en uppmaning till självmord framstår som oskäligt. Det kan t.ex. vara fråga om att en närstående till en person med psykisk ohälsa som lever under stor press i en desperat situation uttrycker sig på ett sätt som faller inom ramen för den föreslagna bestämmelsens tillämpningsområde. Det kan också vara fråga om två personer som lever i en destruktiv relation där den ena personen vid upprepade tillfällen hotar med att ta livet av sig och den andra i en uppgiven situation uppmanar den personen att göra det. Mot den bakgrunden anser regeringen att vissa gärningar inte bör leda till straffansvar. Regeringen föreslår därför att en särskild ansvarsfrihetsregel ska införas med innebörden att det inte ska dömas till ansvar om gärningen med hänsyn till omständigheterna är mindre allvarlig.

Bestämmelsen om olaga förföljelse

Uppmaning till självmord är en typ av gärning som kan tänkas förekomma när någon förföljer och trakasserar en annan person. Mot den bakgrunden föreslår regeringen att uppmaning till självmord och oaktsam uppmaning till självmord ska ingå i uppräknningen i 4 kap. 4 b § brottsbalken av brott som kan utgöra olaga förföljelse.

Ikraftträdande

I propositionen föreslås att lagändringen ska träda i kraft den 1 maj 2021.

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3294 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 25 begärs ett tillkännagivande om att kriminalisera självmordshets.

Ett liknande förslag framställs i kommittémotion 2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 45. Motionärerna tillägger att påföljden bör bestämmas till kontraktsvård om det finns risk för att den som döms för brottet begår självmord till följd av att han eller hon själv lider av psykisk ohälsa.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat motioner om att kriminalisera uppmaning till självmord.

Vid beredningen av motioner från allmänna motionstiden 2019/20 våren 2020 föreslog utskottet att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande till regeringen om att den skyndsamt bör återkomma till riksdagen med ett förslag om att kriminalisera att uppmana, instruera eller på annat sätt hjälpa någon att

begå självmord (bet. 2019/20:JuU26). Riksdagen beslutade den 13 maj 2020 i enlighet med riksdagens förslag (rskr. 2019/20:258).

Regeringens redovisning av tillkännagivandet

Regeringen uppger att tillkännagivandet som redovisats ovan är tillgodosett genom förslaget i propositionen och därmed är slutbehandlat.

Utskottets ställningstagande

Propositionen har inte lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar under utskottsbehandlingen. Utskottet anser att regeringens lagförslag är ändamålsenligt utformat och att det bör antas.

Genom det nu framlagda förslaget får motionerna 2020/21:3272 (L) yrkande 45 och 2020/21:3294 (M) yrkande 25 anses vara i huvudsak tillgodosedda. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

Utskottet har inget att invända mot regeringens redovisning av tillkännagivandet.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2020/21:74 En särskild straffbestämmelse för uppmaning till självmord:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L):

45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kriminalisering av suicidhets och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3294 av Johan Forssell m.fl. (M):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera självmordshets och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken

dels att 4 kap. 4 b § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 4 kap. 7 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

4 b §¹

Den som förföljer en person genom brottsliga gärningar som utgör

1. misshandel enligt 3 kap. 5 § eller försök till sådant brott som inte är ringa,

2. olaga tvång enligt 4 kap. 4 § första stycket,

3. olaga hot enligt 4 kap. 5 § första stycket,

4. hemfridsbrott eller olaga intrång enligt 4 kap. 6 §,

5. kränkande fotografering enligt 4 kap. 6 a §,

6. olovlig identitetsanvändning enligt 4 kap. 6 b §,

7. olaga integritetsintrång enligt 4 kap. 6 c §,

8. ofredande enligt 4 kap. 7 §,

9. uppmaning till självmord eller oaktsam uppmaning till självmord enligt 4 kap. 7 a §,

9. sexuellt ofredande enligt 6 kap. 10 §,

10. skadegörelse enligt

12 kap. 1 § eller försök till sådant brott,

11. ringa skadegörelse enligt 12 kap. 2 §, eller

12. överträdelse av kontaktförbud med elektronisk övervakning eller överträdelse av kontaktförbud enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud

10. sexuellt ofredande enligt 6 kap. 10 §,

11. skadegörelse enligt

12 kap. 1 § eller försök till sådant brott,

12. ringa skadegörelse enligt 12 kap. 2 §, eller

13. överträdelse av kontaktförbud med elektronisk övervakning eller överträdelse av kontaktförbud enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud

döms, om var och en av gärningarna har utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet, för olaga förföljelse till fängelse i högst fyra år.

7 a §

Den som uppmanar eller på annat liknande sätt utövar psykisk påverkan mot någon att begå självmord döms, om gärningen är ägnad att medföra en inte obetydlig fara för en sådan handling, för uppmaning till självmord till fängelse i högst två år.

¹ Senaste lydelse 2018:409.

Den som begår en gärning som avses i första stycket och inte har uppsåt till men är oaktsam beträffande de omständigheter som innebär att gärningen är ägnad att medföra en inte obetydlig fara för självmord, döms för oaktsam uppsåtning till självmord till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om en gärning enligt första eller andra stycket med hänsyn till omständigheterna är mindre allvarlig, ska det inte dömas till ansvar.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2021.